

Leif Davidsens tale ved indvielsen af Koldkrigsmuseet REGAN Vest

Taler

Leif Davidsen
Forfatter og Ruslands-ekspert

Dato

10. februar 2023

Sted

Koldkrigsmuseet REGAN Vest,
Rold Skov

Jeg husker tydeligt den morgen, hvor jeg for snart syv år siden første gang besøgte dette fantastiske monument over Den Kolde Krig. Af alle dage var det endog d. 9. april 2016. Det var en vauw oplevelse af de store for et menneske som mig, der bestemt føler sig som barn af den kolde krig og som har brugt en stor del af sit arbejdsliv som forfatter og journalist på at skrive om den sprængfarlige konfrontation mellem Øst og Vest, der heldigvis aldrig blev varm.

Jeg tænkte, da Lars (Nørbach, museumsdirektør Nordjyske Museer) førte os rundt, at det var som om at de mennesker, der skulle overleve her i en frygtelig krig lige havde forladt stedet og måske åbnet til en verden, der var en atomar askedyng. Ville de døde i atomkrigen i virkeligheden være de heldige? Der var askebægerne, firserfarverne og Dronningens værelse og for mig et særligt rum, hvor journalisten fra DR skulle kunne orientere en verden, der måske ikke længere eksisterede uden for det forseglede rum.

Så var der selvfølgelig selve den fantastiske runde konstruktion i to etager med dens mange lokaler efter den lange buende indgang, der skulle tage trykket fra atomsprængningen og så først og fremmest stedets utrolige historie og den tidsalder, som det repræsenterer.

Jeg kunne ikke lade være med at tænke på, at gad vide om jeg skulle have stillet her, hvis ballonen gik op, som man sagde dengang under Den Kolde Krig. Jeg aftjente i 1970 min værnepligt ved Bornholms Værn som sygepasser. Efter et år blev jeg hjemsendt med en rød side i soldaterbogen og mit hundetegn. Den røde side betød, at jeg var i første led ved en mobilisering, hvor jeg uophørligt medbringende et par ekstra sokker og en madpakke skulle begive mig afsted til en bestemt lokalitet, som jeg ville finde i Rold Skov. Mon det var her? REGAN Vest var ganske vist til den civile regering og administration, men den skulle vel

bevogtes af militæret?

Da jeg gik rundt her første gang blev Den Kolde Krigs virkelighed og iboende fare meget konkret, meget levende og egentlig også temmelig nærværende.

Man havde investeret en formue i at bygge stedet og maskinmesterboligen, der var camoufleret så dygtigt. Man havde brugt en formue på at holde stedet hemmeligt og på at forhindre sovjetespioner i at få for meget at vide og man havde gennem årene holdt øvelser for at være parat til det, som ingen ønskede: At regeringen og statsoverhovedet skulle forsegle stedet, mens Danmark som vi kendte det måske forsvandt i en nuklear sky.

REGAN Vest er også en pris til vores demokrati. Selv i en krig skulle det fungere efter grundlovens bestemmelser. Der skulle lovgives, papirarbejdet udføres af samvittighedsfulde bureaukrater og majestæten skulle underskrive de vedtagne love for at de var gyldige.

Det var i marts 1946, at Winston Churchill holdt sin berømte tale i Fulton Missouri, hvor han introducerede Jerntæppet, da han sagde:

"Fra Stettin ved Østersøen til Trieste ved Adriaterhavet har et jerntæppe sænket sig over kontinentet."

Fra det år levede vi frem til julen 1991 i en kold krig mellem de tidligere allierede fra Anden Verdenskrig med et frygteligt damoklessværd over vores hoveder.

Sovjetunionen døde i julen 91 ikke i blod og skeletter som nationen byggede på, men udåndede nærmest med en klynken. For mig sluttede Den Kolde Krig temmelig præcist, da den sidste sovjetiske leder Mikhail Gorbatsjov på TV meddelte, at nu eksisterede Sovjetmagten ikke længere. Det røde flag med hammer og segl blev sænket over Kreml og erstattet af den russiske trikolor.

Vores store fjende skulle være vores nye ven. En ny tid ville oprinde og steder som REGAN Vest ville blive overflødige i den nye verdensorden. Historien som vi kendte den var slut, forlød det. Fredsdividenden ville komme alle til gode.

Der var bump på vejen; i sær i de senere år blev forholdet til Rusland mere og

mere kompliceret, men få havde forudsagt, at vi i dag står i en situation, hvor Rusland atter rasler med atomvåben. Hvor et sted som REGAN Vest får en ny, gammel betydning. REGAN Vest er nu museum, men den usikre verden, som den var rundet af, er vendt tilbage.

For mig at se er der ikke tale om en ny kold krig, men en varm en af slagsen i Ukraine. Tiden nu minder mig mere om tiden før Første Verdenskrig, hvor stormagterne dengang søvngængeragtigt vaklede ind i krigen, selv om de ikke ønskede den. Krigen kom; antændt af en gnist. Mordet på ærkehertugen af Østrig-Ungarn og hans kone i Sarajevo i juni 1914. I august samme år rykkede hærene. Fire år senere var millioner af unge mænd dræbt på Vest og Østfronten, gamle imperier styrtet i grus, og Lenin havde med sit statskup i Rusland taget magten og de første skridt til oprettelsen af Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker.

Ingen ønsker en omfattende krig mellem NATO og Rusland, er jeg overbevist om, men vi må acceptere, at i den nye usikre situation er den ubekendte gnist en passager, som er med på krigstoget, der buldrer kun et par timers flyrejse herfra. Vi holdt vel alle sammen vejret i nogle timer sent sidste år, hvor et missil ramte NATO-landet Polen. Var det et russisk angreb på et NATO land? Var det gnisten, der kunne antænde en storkrig? I medierne buldrede krigstrommerne, men heldigvis viste det sig, at der var diplomatiske kanaler mellem Moskva, Washington, Warszawa og Berlin, så situationen blev talt ned. Det var et løsgående ukrainsk missil, der havde ramt og ikke et bevidst russisk angreb på Polen.

Jeg følte mig for en stund sat tilbage til Den Kolde Krig, hvor vi nogle gange var tæt på gnisten. Cuba-krisen i 1962 selvfølgelig. Eller i 1983, hvor en virtuel Natoøvelse Able Archer fik sovjetmagten til at frygte at USA ville slå først med atomvåben. Den daværende sovjetiske leder Jurij Andropov var syg og ofte ikke ved bevidsthed. Jeg husker i Moskva, hvor krigspropagandaen vendt mod USA var så voldsom, at de menige sovjetborgere var sikre på, at nu kom 3. verdenskrig. Kreml måtte beordre medierne til at dæmpe sig. Situationen blev talt ned. Også præsident Reagan i USA mildnede sin retorik og blot et par år senere begyndte en ny epoke, da Mikail Gorbatjov rykkede ind i Kreml. Sammen med Reagan forhandlede han store nedrustningsaftaler på plads og gjorde verden til et sikrere sted. De første skridt til afslutningen af Den Kolde Krig.

Jeg kan huske, at i januar 1962, da jeg var 11 år i Bogense, fik vi som alle andre husstande en pjece fra Statsministeriet. Den hed Hvis krigen kommer og handlede om, hvordan man skulle forholde sig i tilfælde af en krig; måske med atomvåben. Man skulle bygge beskyttelsesrum, hvis man havde kælder. Sørge for nødrationer og en masse andre ting. Jeg var meget optaget af den og skuffet over, at mine forældre ikke tog krigens komme alvorligt. Vi havde jo fået et ledigt rum i kælderen i det boligforeningshus, som vi boede i. Tidligere var der koks i rummet, men vi havde fået fjernvarme. Der var ikke noget at gøre. Min mor ville have det som viktualierum, så min lillebror og jeg byggede en hule i skoven, som vi ville søge tilflugt i, når krigen kom.

Man kan se og købe pjecen på museet. Den var ret så omfattende, men det ville jo ikke være Danmark, hvis der ikke var kritik og grin. Det var der både i pressen og i Folketinget. Et af kritikpunkterne gik på, at man anbefalede, ”minutkød” som en nødration. Og det var et bestemt mærke, som kun kunne fås i Irma, som jo ikke fandtes uden for Sjælland. Der var både tale om københavneri og skjult reklame.

Revyerne gjorde grin med den, og forfatteren Klaus Rifbjerg skrev et digt, hvor han forholdt sig til pjecens ord om, at i tilfælde af, at man ikke var i nærheden af et beskyttelsesrum, så kunne man kravle ind under et bord og tage en avis over hovedet.

Hvilken avis var mon bedst? tænkte digteren. Søndagsberlingen. Den var meget tyk dengang om søndagen med alle sine boligannoncer. Eller Politiken. Den var jo kulturradikal og fredselskende. Information var for tynd. Så måske skulle man vælge Kristeligt Dagblad, som man måtte formode havde en særlig forbindelse til Vorherre.

Det var nemt at gøre grin med den velmente pjece. Den var måske lidt overdrevet og præget af tidsånden, men mine forældre som andre fandt den faktisk frem i oktober samme år, da Cubakrisen brød ud og amerikanske og sovjetiske krigsskibe nærmede sig hinanden efter at Sovjetunionen var blevet afsløret i at opstille atombevæbnede mellemdistance raketter i Cuba. Endnu engang holdt verden vejret. Endnu engang gik det godt.

Tilstanden mellem Øst og Vest blev betegnet med de tre bogstaver MAD, på

engelsk *mad* – galskab. Mutual Assured Destruction. Terrorbalance. I vores nuværende bekymrende situation med stor konventionel krig i Europa, kan man måske fristes til at savne Den Kolde Krig med dens faste fjendebilleder, men dels var Den Kolde Krigs fronter ikke så entydige, som mange vælger at huske, og dels er der ikke noget at savne. Det var som sagt ved at gå galt nogle gange, men det gik heldigvis godt. Kun tåber savner Den Kolde Krig.

Så det er rigtig godt at vi nu har fået dette museum, som skildrer en vigtig tid i verdens og dermed Danmarks historie. Det gælder jo også udstillingen og den genskabte maskinmesterbolig. Jeg tror, at stedet her foruden almindelige gæster vil få besøg af mange skoler, så ungerne kan blive klogere på en for dem meget fjern fortid.

Det kan minde os om, at fred og demokrati ikke er givne, sikre og evige størrelser. Demokrati kan være skrøbeligt som det viste sig at være i Rusland efter de første euforiske og håbefulde år. Demokrati er ikke givet af Vorherre, men er skabt af mennesker, og mennesker kan omskabe det igen som vi ser i Putins Rusland.

Så med stor fornøjelse og glæde vil jeg hermed åbne REGAN Vest og ønske at mange mennesker i de kommende år vil besøge det og lære af fortiden, så vi ikke gentager historien i fremtiden.

Tak.

Kilde

<https://nordjyskemuseer.dk>

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Indvielsestale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/leif-davidsens-tale-ved-indvielsen-af-koldkrigsmuseet-regan-vest>